

KIRIKÚ I LA BRUIXA

Michel Ocelot

Cinema per a escolars

Campanya municipal de cinema

Drac Màgic

drac.info@dracmagic.cat

www.dracmagic.cat

Sinopsi

Kirikú és un nen, petit com un fesolet, que viu en un poblat africà dominat i atemorit per la malvada bruixa Karabà. Kirikú és petit però té unes facultats extraordinàries: una gran intel·ligència, el domini de la parla i una gran velocitat. Ple de valentia anirà a la muntanya prohibida, on viu el vell savi, per salvar la seva gent.

GUIA DIDÀCTICA - CICLE INICIAL

Títol original: Kirikou et la sorcière

Direcció: Michel Ocelot

Guió: Michel Ocelot

Animació: Rija Studio i Exist Studio

Música: Youssou N'Dour

Producció: França, 1998

Versió: Doblada al català

Durada: 71 minuts

Objectius pedagògics

- Valorar el cinema com a eina d'apropament a altres cultures.
- Conèixer contes d'arreu del món i en concret un conte tradicional africà.

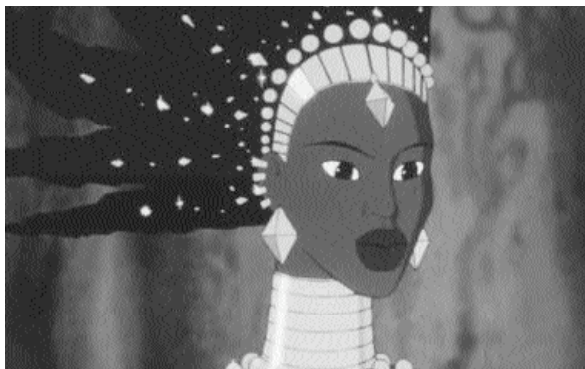
Procediments

- Aproximació a una cultura, un país i un paisatge diferents als nostres a través dels elements que descriu el film.
- Utilització de la narració cinematogràfica per treballar la resolució de conflictes.
- Exercicis de comprensió del film.
- Exercicis per potenciar l'expressió oral i escrita.

Actituds

- Valoració crítica respecte al desenvolupament dels contes tradicionals.
- Refermança de la diferència com a aspecte positiu de relació.
- Valoració de la intel·ligència i del diàleg en la resolució de conflictes.
- Valoració de les respostes preexistents.

Un conte tradicional africà

El cinema ens pot apropar a altres realitats, al coneixement d'altres cultures i formes de viure, d'una manera senzilla i divertida. En aquest sentit, la pel·lícula *Kirikú i la bruixa* ens mostra tota la màgia i la bellesa d'un continent poc conegut per nosaltres, Àfrica.

La pel·lícula està basada en un conte popular de l'oest d'Àfrica que el director, Michel Ocelot **(1)**, va llegir fa molts anys, quan estava vivint a París. *Kirikú i la bruixa* és la història d'un nen que ja abans de néixer es fa preguntes sobre la vida. El film comença amb una escena on Kirikú pregunta, d'intreel ventre de la seva mare, quan podrà néixer per salvar la gent del seu poble. "Mare, fes-me néixer". "Un nen que pot parlar des de l'interior de la seva mare, pot néixer per ell mateix", li contesta la mare. D'aquesta manera, el nen surt, es talla el seu propi cordó umbilical i diu: "El meu nom és Kirikú". Només néixer vol alliberar el seu poble de la malvada bruixa i entendre les causes que l'han portada a ser tan dolenta.

Kirikú i la bruixa és una història complexa, que ofereix diferents punts de lectura adaptats a totes les edats i, com moltes vegades en l'univers dels contes, és una història amb molta riquesa simbòlica. "La base és una història de l'Àfrica occidental. Després de deixar Guinea volia tractar l'Àfrica en un llenguatge d'animació", explica Michel Ocelot. "La cultura africana és un univers fort i original. Per exemple, el tema del nadó que parla des del ventre de la seva mare i que neix tot sol, jo no l'he trobat enlloc més. Aquest conte, l'he reescrit completament barrejant elements recollits de diversos indrets provinents dels imaginaris locals (per exemple, la

història de la bruixa ve d'un conte alsacià) i elements de la meva collita pròpia".

En el conte original, Kirikú s'enfronta a la bruixa i, seguint els esquemes tradicionals, al final la mata. A la pel·lícula, Ocelot pren aquest enfrontament però hi introdueix canvis en el seu desenvolupament. En el nucli de la història hi ha la pregunta que Kirikú planteja durant tot el relat: per què la bruixa Karabà és dolenta? És un nen petit que no està d'acord amb el que els habitants del poblat volen que pensi o que faci, vol anar més enllà i trobar les seves pròpies respostes per a les seves preguntes. Aliè a les convencions, no sap que allò habitual és que els malvats ho siguin perquè sí, i aquesta curiositat el porta cap a un viatge de recerca i descobriment meravellós. Segons comenta el director de la pel·lícula, "No és més interessant mostrar als infants que hi ha una raó per a les coses, que fer-los circular per un univers estereotipat on es mata allò que no es comprèn? Jo he volgut que Karabà sigui una dona bona. També he aportat variacions en alguns personatges, fent que les persones que asseguren la transició de Kirikú cap al saber i l'autonomia siguin la seva mare i el seu avi".

Kirikú i la bruixa és un conjunt d'imatges d'una Àfrica mítica, de conte d'infants, on també es plasmen temes populars a l'Àfrica, com la importància de la família, del grup, l'harmonia amb el cos, etc. Podríem dir que la pel·lícula és un apropament a un món que des d'Europa només s'observa pels seus conflictes i la seva pobresa.

L'animació

Aquesta pel·lícula ens porta a través dels seus dibuixos a una Àfrica de somni, a un continent desconegut. Precisament el tractament gràfic del continent va suposar un dels principals problemes a l'hora de fer el film, perquè l'Àfrica té una gran tradició d'escultura i arts decoratives però no en art gràfic figuratiu. En aquest sentit, el director, per plasmar els paisatges, es va inspirar en les pintures de Rousseau **(2)**; pel que fa als personatges, es va proposar que fossin bells, com a l'art egipci, i l'"art negre" va ser la inspiració directa per als fetitxes que apareixen a la pel·lícula. Per triar els colors, va

recórrer als tons viscuts durant la seva infància i als seus records: l'ocre del poble, el groc dels llençols, el maragda del bosc, el verd dels rius, el gris de la cabana de Karabà, l'arc iris de colors que forma la gent en un dia de festa, etc.

Una altra característica que revela l'interès per mostrar una realitat més propera a aquest continent és que els animals que apareixen, són els que es troben a l'Àfrica: mofetes, esquiroles de terra, porcs senglars, serps, etc. Cap d'ells ha estat humanitzat, tots són i continuen essent animals, una idea que el director considera més inspiradora que els animals que parlen. Les plantes havien de ser plantes tropicals genuïnes, encara que estilitzades, com en les pintures egípcies i en les pintures de Rousseau. Una altra idea que Ocelot desenvolupa amb precisió és el contrast entre els dos personatges centrals: Kirikú es presenta petit i nu, és àgil i emprenedor, mentre que Karabà sorgeix a la pantalla gran, bella i plena de joies, posant de relleu, només amb la presència, les seves diferències pel que fa als valors.

La pel·lícula ha estat construïda amb una tècnica i una iconografia que li donen un toc particular. El grafisme molt simple dels personatges i l'animació fluida contrasten amb els fons, minuciosament elaborats i amb uns colors molt vius. Els fons, els paisatges, han estat realitzats seguint un mètode de superposició d'elements que s'assembla a la tècnica de papers retallats, però amb les facilitats que permeten els mitjans moderns, els cel·luloïdes i els ordinadors. Tots els dissenys han estat fets a mà però units i acolorits amb l'ajuda de l'ordinador, que permet tons variats de tintes i colors lluminosos. Cada fons ha estat realitzat com si d'un quadre es tractés. Ocelot diu "he volgut mostrar al públic les tradicions i els colors de l'Àfrica, molt allunyats de la falsedat que altres cintes han institucionalitzat".

La banda sonora

Una altra decisió rellevant per continuar amb aquesta coherència de transmetre la cultura africana va ser la realització de la banda sonora. Es va encarregar a un dels artistes africans més coneguts, Youssou N'Dour, un dels pocs músics que continua treballant immers en els sons tradicionals. Ocelot li va demanar especialment que utilitzés instruments

tradicionals de l'Àfrica. A més, les veus originals es van gravar al seu estudi, que té a Dakar, recorrent a actors i actrius africanes per a les veus dels personatges.

(1) Michel Ocelot: Director de la pel·lícula. Nascut a Guinea, va estudiar art a França i als Estats Units. S'ha dedicat a la realització de pel·lícules d'animació, més de trenta curts i sèries per a la televisió i el cinema.

(2) Henry ("Le Douanier") Rousseau (1844-1910): Pintor francès, un dels màxims representants de la pintura naïf. El sobrenom de Le Douanier li ve de quan treballava a París com a duaner.

Proposta d'activitats

– Fragment d'una cançó de la pel·lícula:

"Kirikú és menut, és intel·ligent, és el més valent.
Kirikú no creixes, però ets el millor.
Kirikú no creixes, però no tens mai por.
Kirikú és menut, és el més petit, és el més valent.
Guanyaràs la bruixa, i així ens salvaràs.
Guanyaràs la bruixa, i així ens salvaràs".

– Kirikú, en un principi, és rebutjat perquè és molt petit, i, per tant, diferent a la resta d'infants del poblat. Treballar amb la cançó de la pel·lícula el que suposa ser diferent. Per què es tenen problemes quan s'és diferent? Què no ho som tots, de diferents? Quines qualitats són les que s'han de valorar?

– La idea del noi o noia empetitits no és nova, a més de a l'Àfrica, és una constant en la nostra cultura. La podem trobar al cançoner popular ("Tant petitet maridet m'heu dat", per exemple) o

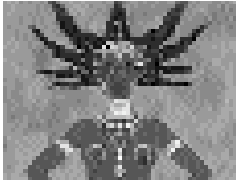
a la literatura (Les aventures de Gulliver entre els gegants, *Alícia al país de les meravelles*, els patufets, el conte del cigronet, ...).

- Plantejar als alumnes que expliquin un conte o una història on apareguin personatges més petits que la resta. Quins avantatges i inconvenients té ser més petit?, què podem fer i què no?...
- Donar a conèixer el pintor Henry Rousseau, “el duaner”. Proposar que l'alumnat pinti un bosc a l'estil d'aquest pintor. Es pot realitzar un mural b a rejant algun dels quadres d'aquest pintor amb els dels alumnes.

Pel·lícules infantils d'altres països que ens ensenyen aspectes quotidians de la vida dels seus habitants:

- *Donde está la casa de mi amigo?*, Iran, Abbas Kiarostami, 1987
- *Yaaba (la abuela)*, Burkina Fasso, Idrissa Ouedraogo, 1989
- *Ni uno menos*, Xina, Zmang Yimou, 1998
- *El verano de Kikujiro*, Japó, Takeshi Kitano, 1999

- La cançó de la pel·lícula diu: “Kirikú és menut però és el més valent”.

– Quines altres coses podríem dir d'en Kirikou que ens fes valorar-lo?

Kirikú és petit però

Kirikú és petit però

Kirikú és petit però

- Kirikú és molt petit, gràcies a això pot fer coses que la resta dels nens i nenes del poblat no poden fer. Quines fa?

.....

.....

.....

- La pel·lícula està basada en una llegenda africana i un personatge que hi surt és la bruixa Karabà. A la nostra cultura les bruixes també apareixen en molts contes.

Quines bruixes coneixem?

.....

.....

Digues com és el seu aspecte. S'assemblen a la bruixa Karabà?

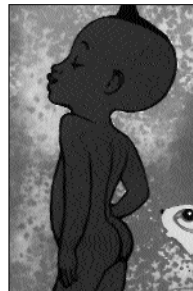
.....

.....

- Quina és la maledicció de la bruixa al poble?
-
-
-

- Aquestes dues imatges són d'en Kirikú i de la bruixa Karabà. Enllaça els següents adjectius amb el personatge que li correspon.

malvada
 valent
 intel·ligent
 ambiciosa
 ràpid
 bonica

- Aquestes imatges són dels familiars de Kirikú. Enllaça amb una fletxa qui és:

L'avi

La mare

L'oncle

– Com definiries cadascun d'aquests personatges?

.....

– A més d'aquests, digues quins altres parents tens?

.....

- Per què en Kirikú va a veure el seu avi?

.....

.....

• Quins perills passa abans d'arribar a la cabana de la bruixa Karabà?

.....

.....

• Encercla quins d'aquests animals viuen a l'Àfrica. Escribeu a sota de cada fotografia el nom de l'animal.

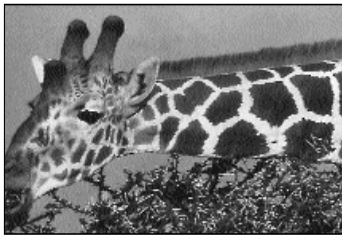
.....

.....

.....

.....

.....

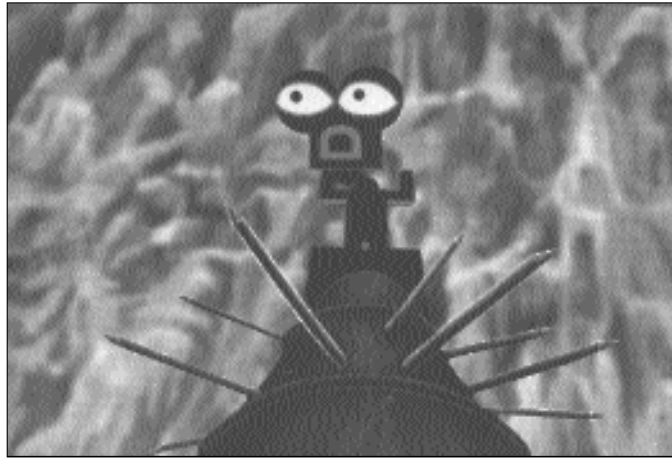
Què mengen?

.....

Com es mouen?

.....

- Aquests personatges són els fetitxes. La bruixa Karabà en té molts, però, quina és la seva tasca?

.....

.....

Al final de la pel·lícula en què es transformen?

.....

.....

.....

- Quina ha estat l'escena de la pel·lícula que t'ha agradat més? Per què?

.....

.....

.....

- Quin és el final de la pel·lícula? Pensaves que acabaria d'aquesta manera?

.....

.....

.....